

Casalot

Sant Mateu de Bages

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Demarcació de Castelltallat
Emplaçament	Carretera BV-3003 i continuar per subsegüent pista fins uns 500 m abans de Castelltallat
Alçada:	876

Coordenades:

Latitud:	41.79754
Longitud:	1.63425
UTM Est (X):	386533
UTM Nord (Y):	4628199

Classificació

Número de fitxa	08229 - 286
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Medieval
Segle	XIV-XV
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	En ruïnes, li falta la coberta. Estructuralment els murs semblen estables.
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BCIN
Europea – Atributs inspire:	National Monument Record – Defensa
Observacions protecció:	BCIN (reg. 1510-MH)
Data aprovació:	dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari	Sí: IPA 20451
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús

Titularitat	Privada
Titular:	08229A005000050000MT
Autoria de la fitxa	Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa:	dl., 10/07/2017 - 02:00

Descripció

Casal medieval amb característiques de fortificació. Està situat a uns 1.300 m al sud-oest del castell de Castelltallat, i podria correspondre a una sala on residien els castlans o feudataris del castell o bé a algun estament senyorial, segons la tesi que defensa Xavier SITJAS (2010) i que considerem la més probable. O bé un mas fortificat pertanyent a pagesos enriquits, segons la tesi de Jordi BOLÓS i Marta TORNER (1985). El casal, actualment en ruïnes, es troba emplaçat a la carena de la Serra de Castelltallat, en contacte visual amb l'antic castell. Es tracta d'una construcció molt sòlida i pràcticament sense obertures, feta amb un aparell molt regular de carreus petits, disposats en filades i sense lligar amb morter. En diversos punts s'hi observen espitlleres. L'edificació és de planta lleugerament trapezial i mesura 11 x 8 m. Constava de planta baixa més un pis. La casa s'ha conservat dempeus fins a uns 10 m d'alçada, però ha perdut la coberta. La façana principal, encarada vers migdia, té un portal format per un arc de mig punt una mica rebaixat, confeccionat per grans dovelles. Al costat de ponent d'aquesta façana es conserva una finestra amb traces del que devia ser un arc trilobulat. A les cantonades de la part posterior els blocs que la formen s'imbriquen, sobresortint de la façana, en previsió d'una ampliació de la casa per aquesta banda que no es va arribar a produir. Pels costats de ponent queden els fonaments d'antics coberts o construccions adossades i abundants enderrocs. A l'interior la casa es distribueix en dues habitacions, una de més gran, i una de més petita amb una porta adintellada que s'obre vers el sud-oest. Existí una primera planta, a la que s'accedia, en cas d'urgència, per la part posterior mitjançant una porta sobreelevada sobre el terreny. Possiblement hi havia també una escala de fusta a l'interior. Segons BOLÓS/TORNER (1985), a la planta baixa hi haurien les corts, al primer pis hi hauria el menjador, la cuina i una cambra amb la finestra més sumptuosa.

Observacions:

També conegut com Castellot

Història

L'existència d'aquest casal medieval ha despertat la curiositat i l'interès d'alguns estudiosos, però poques són les certeses que en tenim. El Casalot es troba situat en un pla que controlava els camins que pugen de la vall de Fonollosa i d'Aguilar a Castelltallat, a prop d'on creuaven amb el que transcorria per la carena de la Serra de Castelltallat. Els historiadors Jordi Bolós i Marta Torner han fet un petit estudi monogràfic de caire arqueològic sobre aquesta casa, posteriorment revisat per Xavier Sitjas, amb unes conclusions força diferents. Però cap d'ells aporta documentació històrica. Sitjas considera que la construcció és una sala fortificada, que es va construir en una sola fase i que podria datar als segles XIV-XV. Per les característiques tipològiques considerem que això és força raonable. Per la seva banda, Bolós/Torner consideren que l'edifici és bàsicament del segle XV, que s'hauria bastit en diverses fases i que s'hauria sobrealt. Tanmateix, les característiques homogènies de l'aparellat no semblen corroborar aquesta hipòtesi. Segons aquests autors es tractaria d'un mas fortificat pertanyent a pagesos benestants, més que no pas a una família senyorial. Una altra possibilitat que apuntem és en relació amb la tesi que ha formulat l'estudiós Josep Bastardas (2014), el qual sosté que entorn de 1130 la família vescomtal dels Cardona va introduir l'Orde del Temple en diferents punts de la serra de Castelltallat i, en concret, al triangle format pel

castell de Castelltallat, Claret dels Cavallers i Vilalta, així com en una zona més a llevant d'aquesta serra. En aquest sentit, les característiques arquitectòniques del Casalot s'avindrien amb algun tipus d'establiment auxiliar del castell. Així, la hipotètica presència templeria hauria portat a bastir una domus propera entre els segles XII-XIII. Segons Bastardas, en un document de 1135 sobre els dominis dels Cardona a Castelltallat es fa referència al "placito de Castrum Talato" (RODRÍGUEZ: 563). El terme placito podria indicar que el castell incloïa alguna mena de dependència externa. El Casalot va ser habitat fins a principis del segle XX, però gairebé no ha sofert modificacions. Això ha permès que la construcció hagi quedat fossilitzada en la seva tipologia originària i molt arcaica.

Bibliografia

BASTARDAS, Josep (2014). De les terres de Domenic als termes de Castelltallat, Fals i Camps. Una visió històrica sobre els dominis senyorials d'aquest territori des de l'època carolíngia fins a l'època moderna (ss. X-XVI). Treball inèdit. BOLÓS, Jordi; TORNER, Marta (1985). "El Castellot de Castelltallat. Una construcció rural de la Baixa Edat Mitjana", Cardener, núm. 2, Cardona, p. 99-107. GRUP SOLUCIONS MANRESA (2009). Pla especial del Catàleg de masies i cases rurals en sòl no urbanitzable de Sant Mateu de Bages. Ajuntament de Sant Mateu de Bages (núm. 85). RODRÍGUEZ BERNAL, Francesc (2016). Col·lecció diplomàtica de l'Archivo Ducal de Cardona (965-1230), Fundació Noguera (Col·lecció Diplomataris, 71), Barcelona, p. 563-564. Doc. 366. SITJES MOLINS, Xavier (2010). Arquitectura civil medieval al Bages. Centre d'Estudis del Bages, Amics de l'Art Romànic del Bages, Centre Excursionista de la Comarca de Bages, Manresa, p. 23-26. VILA, J.M. (2002). "L'Arqueologia dels masos". L'Art Gòtic a Catalunya. Vol III. Arquitectura. Dels palaus a les masies. (coord. RIU, E). Barcelona, Enciclopèdia Catalana, p. 242-245.

